אריסותא לר"ש בן אלעזר לית ליה אלא עובד כוכבים מ"ט מותר דאמרינן ליה וציית כותי נמי אמרינן ליה וציית כותי לא ציית דאמר אנא גמירנא טפי מינך א"ה מאי איריא מפני שנקראת על שמו תיפוק ליה משום לפני עור לא תתן מכשול חדא ועוד קאמר חדא משום לפני עור ועוד מפני שנקראת על שמו הנהו מוריקאי דעובד כוכבים נקיט בשבתא וישראל בחד בשבתא אתו לקמיה דרבא שרא להו איתיביה רבינא לרבא ישראל ועובד כוכבים שקיבלו שדה בשותפות לא יאמר ישראל לעובד כוכבים טול חלקך בשבת ואני בחול ואם התנו מתחלה מותר ואם באו לחשבון אסור איכסיף לסוף איגלאי מילתא דהתנו מעיקרא הוו רב גביהה מבי כתיל אמר הנהו שתילי דערלה הוה עובד כוכבים אכיל שני דערלה וישראל שני דהתירא אתו לקמיה דרבא שרא להו והא אותביה רבינא לרבא לסיועי סייעיה והא אכסיף לא היו דברים מעולם איבעיא להו סתמא מאי ת"ש אם התנו מתחילה מותר הא סתמא אסור אימא סיפא אם באו לחשבון אסור הא סתמא מותר אלא מהא ליכא למשמע מינה:

הדרן עלך לפני אידיהן

אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודין על הרביעה ולא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ולא יתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים: **גמ'** ורמינהי

אריסותא לר"ש בן אלעזר לית ליה. והאי דנקט כותי דמשמע הא עובד כוכבים שרי לאו טעמא משום אריסותא אלא משום דאמרינן ליה לא תעשה בה מלאכה בשבת וליית: **אי הכי.** דכותי יעשה בה מלאכה בחולו של מועד: **מאי איריא.** דקתני גבי כותי מפני שנקראת על שמו: **תיפוק ליה.** דבלא חשד נמי איכא משום לפני עור וכותי גר הוא ומצווה על המצות כישראל ולא דמי לעובד כוכבים העושה מלאכה בשבת שהעובדי כוכבים לא הוזהרו עליה: **מוריקאי.** זורעי גנות כרכום: **נקיט בשבתא.** לחרוש לזרוע ולקצור: **שקיבלו שדה.** באריסותא מבעה"ב ומשקיבלוה הוטלה על שניהם לעסוק בה ביחד: **לא יאמר ישראל טול אתה חלקך בשבת.** לפי שנעשה שלוחו על חצי היום המוטל עליו: **ואם התנו מתחילה.** קודם שהוטלה עליו: **מותר.** דהא לא קיבל עליה ישראל עבודה דשבת ואין העובד כוכבים שלוחו: **ואם באו לחשבון.** לאו אהתנו מתחלה קאי אלא מילתא באנפי נפשה היא כלומר אם קיבלו סתם ועשו סתם ועייל העובד כוכבים בשבת וישראל בחול ולא צווהו ישראל ובאו לחשבון לאחר זמן לומר כמה ימי שבת נטלת אתה ואני אטול כנגדן ימי החול: **אסור.** דשכר שבת הוא נוטל דגלי דעתו דעובד כוכבים שלוחו היה: **רב גביהה מבי כתיל אמר.** לאו הכי הוה עובדא: **אלא שתילי דערלה הוה.** ישראל ועובד כוכבים קיבלו שדה בשותפות (א) ונוטעה ויטלו החצי בין שניהם ונתעסק עובד כוכבים כל צרכו שני ערלה ואכלן וישראל קבל ג' שנים אחרות כנגדן ואכלן: **שרא להו.** דהיתר גמור הוא דהא אע"ג דקיבלוה יחד לכתחילה ואמר לו ישראל היה אתה עובד בג' שנים הללו ואני ג' אחריהם אין כאן איסור שליחות דהא ישראל נמי שרי לעובדה ואי משום אכילה שישראל אוכל כנגדן ונמצא נהנה מפירות ערלה שמכרן אין זה נהנה שזה עובד הוא אוכל: **והא אותביה רבינא.** וא"כ מאי תיובתא גבי שבת איסור שליחות במלאכה מה שאין כן בערלה: **לסיועי סייעיה.** מדקתני התנו לכתחילה מותר אלמא כי ליכא איסור שליחות דמלאכה שרי ואע"ג דמטיא הנאה לישראל וה"ה לערלה: **סתמא מאי.** שקיבלו סתם ועשו סתם עובד כוכבים בשבת וישראל בחד בשבת ולא אמר ישראל מעולם טול אתה את השבת ואני בחול מהו לחלוק סתם בשוה ולא יזכיר ישראל את השבת: **אם באו לחשבון.** הזכיר לו ישראל של שבת באותה חלוקה וגלי דעתיה דשלוחיה הוא: **הא סתמא.** דאף בשעת חלוקה סתם מותר:

הדרן עלך לפני אידיהן

אין מעמידין בהמה בפונדקאות. שעושין להתאכסן (ב) עוברי דרכים שם ומעלים שכר לבעלים: **שחשודין על הרביעה.** ובני נח נאסרו בה (סנהדרין נח.) דכתיב (בראשית ב) והיו לבשר אחד יצאו בהמה חיה ועוף ויש כאן לפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט): **גמ'** רועה

אי הכי תיפוק ליה משום לפני עור. הקשה הר"י אמאי קאמר א"ה דאמלתי' דר"ש בן אלעזר גופיה היה יכול להקשות תיפוק ליה משום לפני עור ופי' הר"ר אלחנן בשלמא אי אמרת דכותי נקט לרבותא וה"ה עובד כוכבים ניחא דנקט טעמא דנקראת על שמו דשייך בתרוייהו אלא אי אמרת דנקט כותי דוקא א"כ תיפוק ליה משום לפני עור:

תיפוק ליה משום לפני עור. אליבא דרשב"א פריך דאית ליה כותים גרי אמת הן בפ"ק דחולין (דף ו.) גבי ההיא דר"ש דשדריה לר"מ למזבן חמרא מבי כותאי ומכאן יש להביא ראיה למה שפירש ר"ת דשייך למימר לפני עור אף במידי דלית ביה איסורא אלא דרבנן דהא מלאכה דחה"מ אינה אסורה אלא מדרבנן כדפירש ר"ת ה)(במו"ק (דף ב.) וראיה נמי מדלעיל (דף טו:) דאסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים אע"ג דליכא איסורא אלא דרבנן אבל הר"ר אלחנן הקשה לפר"ת שפירש דמלאכה דחה"מ אינה אסורה מן התורה מדאמר בפ' מי שהפך (מ"ק דף יא:) פתח באבל וסיים בחול המועד לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ימי אבלו דאסור דרבנן אלא אפילו ח"ה דאסור דאורייתא כו' ומפר"ת דקרי ליה דאורייתא לפי שיש לה אסמכתא מן התורה בפ"ק דחגיגה (דף יח.) לאפוקי אבל שאין לו אסמכתא אלא מדברי קבלה דכתיב והפכתי חגיכם לאבל א"נ ח"ה יש לו עיקר מן התורה דליכא למיגזר אטו י"ט ו): **חדא** משום לפני עור. נראה דמהאי טעמא נמי (ג) להיות אסור כשקבל שדה בשותפות:

לא יאמר לו ישראל לעובד כוכבים כו'. מעשה כך היה בימי רבינו תם שגבה ישראל אחד בחובו תנור אחד מעובד כוכבים והיה לו לאופה המסיק התנור חלקו בתנור והיה לו ליהודי ליטול כך וכך ימים בחלקו ולאופה כמו כן כך וכך ולא התנו מתחלה זה לזה טול אתה חלקך בשבת ואני חלקי בחול והיה ר"י ר"ל דמותר דלא דמי לשדה דהכא דגבי שדה חלק הישראל משביח אף בחול במה שהעובד כוכבים טורח בו בשבת אבל בתנור אינו משביח כלל במה שהעובד כוכבים עושה בו בשבת וזה בחול ואף בלא התנו מתחלה ולא הודה ר"ת לזה ונראה לו דאין לחלק בין תנור לשדה דאע"פ שאינו משביח במלאכה בשבת מ"מ הוי כאילו מעמיד פועל בידים ונראה להר"ר אלחנן דבתנור אפי' התנו מתחלה לא יועיל כיון שכל התנור של ישראל הוא וה"ל כמשכיר תנורו בשבת ואומר לעובד כוכבים טול שכר תנורי בשבת כשתסיקנו לי בחול ולא דמי לישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות שיש לעובד כוכבים חלק בגוף הקרקע וגם ר"י חזר בו והביא ראיה לדברי ר"ת דאין חילוק בין תנור לשדה דהא מרחץ כתנור דמי ובתוספתא דמסכת דמאי [פ"ו] תניא ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה ומרחץ בשותפות לא יאמר לו ישראל לעובד כוכבים כו' כללו של דבר בין כרם בין שדה בין מרחץ או תנור אם לקחו ישראל ועובד כוכבים בשותפות אסור לומר טול אתה חלקך כו' אלא אם כן התנו מתחלה קודם שלקחוהו שאין לישראל בשבת שום חלק וגם ר"ת באותו מעשה דתנור לוה לקבל החוב מן העובד כוכבים ולחזור ולהלוות ולהתנות מתחלה מיהו היכא שלקחו הישראל במשכון נראה שא"צ להתנות כלום כיון שהוא ברשות העובד כוכבים ושכר התנור הוא לישראל מרבית שהעובד כוכבים נותן לו ואין הישראל קונה חלק בתנור דדוקא נקט לקחו. העתק מלשון רבינו יהודה: **ת"ש** אם התנו מתחלה מותר הא סתמא אסור. וא"ת לידוק מרישא וי"ל דאיכא למימר דה"ה סתמא אלא משום דבעי למיתני סיפא ואם התנו מתחלה מותר אף על פי שהתנה לו כך בפירוש: **ואם** באו לחשבון אסור הא סתמא שרי. וא"ת לימא דה"ק אם באו לחשבון אסור אפי' התנו מתחלה וי"ל דס"ל דודאי אם התנו מתחילה מותר בכל ענין:

הדרן עלך לפני אידיהן

אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים. ותניא בגמ' אין מוסרין בהמה לרועה שלהם ויש ליתן טעם על מה אנו סומכין לייחד בהמותינו עמהם ואף אנו מוסרין בהמותינו לרועה שלהם ואין לומר כדאמר רב לעיל בפ"ק (דף יד:) מקום שהתירו למכור התירו לייחד דהא לא קם האי מילתא דאף רב הדר ביה אלא אומר ר"ת דסמכינן אהא דמשני ר' פדת בגמ' (דף כג.) דמוקי מתני' כר"א דחייש לרביעה וברייתא דלוקחין מהן בהמה לקרבן דלא חייש לרביעה כרבנן ואנן קיימין כרבנן ואע"ג דרבינא שהיה סוף הוראה פליג עליה ושני שנויא אחרינא מ"מ נראין דברי ר' פדת עיקר חדא מדהקדים דברי רבינא לדבריו דהא רבי פדת קודם לרבינא ימים רבים שהיה בנו של ר"א כדאמרינן בפ"ק דברכות (דף יא:) וכן אורי לי' ר"א לר' פדת בריה וגם היה חברו של ר' זירא כדאמר בפ"ק דנדה (דף ח.) א"ר זירא לר' פדת חזי דמינך ומאבוך קשריתו קטפא לעלמא ואותו ר"א אביו הי' תלמידו של ר' יוחנן ועוד דבשל סופרים קי"ל דהלך אחר המיקל ואע"ג דסתם מתני' דאין מעמידין מתוקמא כר"א מ"מ לית הלכתא כוותיה כיון שיש מחלוקת במסכת פרה (פ"ב מ"א) ובתרי מסכתי לכ"ע אין סדר:

ורמינהי

עין משפט נר מצוה

קיב א מיי' פ"ו מהל' שבת הל' ח סמג עשין סה טוש"ע א"ח סי' רמה סעיף א:

קיג ב מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכה יד ועיין בהשגות ובכ"מ טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף יג:

קיד ג מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה ח סמג עשין סה טוש"ע א"ח סי' רמה סעיף ב:

א ד מיי' פכ"ב מהל' איסורי ביאה הל' ה סמג לאוין קכו טוש"ע י"ד סי' קנג סעיף א:

ב ה מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע שם סעיף ד טוש"ע אה"ע סי' כב סעיף ג:

ג ו מיי' פי"ב מהל' רוצח הל' ז סמג עשין מט טוש"ע י"ד סי' קנג סעיף ב:

רבינו חננאל (המשך)

כוכבים אכל שני ערלה וישראל אכל שני דהתירא כו'. איבעיא להו אם התנו מעיקרא מותר סתמא מאי ולא איפשיטא ועבדי' ביה לחומרא דאיסורא דאורייתא היא: ג) ירושל' הא במקום שנהגו למכור מוכרין להן אפי' בית דירה ומשכירין להן אפילו בית דירה ר' בון בשם רבנן דחמן ואת אומרת שדה הנתונה על אם הדרך אסור להשכירה לעובד כוכבים מפני שנקראת על שמו ועובד כוכבים עושה בה מלאכה בשבתות וי"ט: בתוספתא שאלו לר' יהושע מהו שילמד אדם את בנו חכמת יוונית אמר להן צאו וראו איזו שעה אינה לא מן היום ולא מן הלילה שהיום והלילה חייב בהגיון תורה שנא' והגית בו יומם ולילה. תוספתא לא יטייל ישראל עם שיירא בתרופות אפי' לצאת אפי' מקדים ואפי' מחשיך ואפי' מתירא מפני ליסטים מפני רוח רעה חיה רעה שנא' לא תלכו אחרי אלהים אחרים ר' אלעזר (בר) [בנו ש"ר] יוסי הגלילי אומר אם ראית רשע יוצא לדרך התרחק ממנו ג' ימים כי מלאכי חבלה יוצאין עמו שנא' הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימינו וכן אם ראית צדיק יוצא לדרך צא עמו כי מלאכי שלום עמו שנא' כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך: הדרן עלך לפני אידיהן: אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני שהן חשודין על הרביעה. איני והתנן

מסורת הש"ס

א) [עירובין מ. וש"נ], ב) [ברכות כב. וש"נ ועיין נדרים עב.], ג) [לעיל יד:], ד) [עירובין סב.], ה) [נ"ל בחגיגה (דף יח.)], ו) [וע"ע תוס' חגיגה יח. ד"ה חולו].

תורה אור השלם

ו. לא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵּאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט יד

גליון הש"ס

גמ' איבעיא. גיטין עז ע"ב ב"מ לו ע"א: שם לא היו דברים מעולם. עירובין מ ע"א ועיין תוספות יבמות לה ע"ב ד"ה דכ"ע. נדה כד ע"א תוס' ד"ה אר"ם. ב"ב קנד ע"ב תד"ה ברס. בכורות ד ע"ב תד"ה אלא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' בשותפות לנוטעה ויטלו: (ב) ד"ה אין וכו' להתאכסן שם עוברי דרכים ומעלין: (ג) תוס' ד"ה חדא וכו' נמי יכול להיות אסור:

מוסף רש"י

אלא מהא ליכא למשמע מינה. דודאי מתני' לאו כולה דוקא, אלא חדא מנייהו דוקא, או רישא או סיפא, ותנא אידך אטו ההוא ולא ידעינן הי מינייהו דוקא דנגמר מניה (שבת קכא.).

הדרן עלך לפני אידיהן

שחשודין על הרביעה. ואיכא משום לפני עור לא תתן מכשול דבני נח נצטוו על הרביעה כו' (לעיל יד.).

רבינו חננאל

הנהו מוריקאי דעובד כוכבים מלקט ונקיט בשבתא וישראל נקיט בחד בשבתא אתו לקמיה דרבא שרא להו ואותביה רבינא ישראל ועובד כוכבים שקיבלו שדה בשותפות לא יאמר ישראל לעובד כוכבים טול חלקך אתה בשבת ואני חלקי בחול ואם התנו מעיקרא על מנת שיום השבת לעובד כוכבים ויום אחד בשבת לישראל שרי ואם באו לחשבון פי' שיאמר אחד לחבירו לקחת אתה בשבת כך וכך בספים ואני לא לקחתי בחול אלא פחות מרוק לי א) וכן אם אמר העובד כוכבים לישראל כעניין הזה אסור ואינו מותר אלא אם התנו מעיקרא מה שיודמן בשבת הרי הוא לעובד כוכבים בין רב בין מעט וכן בחול לישראל. איכסיף רבא לסוף איגלאי מילתא דהתנו מעיקרא הוו ושפיר שרא להו רבא. רב גביהה מבי כתיל אמר שתלאי דערלה הוו עובד

א) אולי צ"ל מגלא לי וכו' הלשון בתשובת הגאונים גפס רב שרירא גאון ויוצא בב"י א"ח סי' רמ"ה ע"ש וכן פי' הרא"ש ז"ל ויוצא בר"ן כאן דקאי אמטתו ולא כפרש"י. ב) עי' ברא"ש כאן דפסק שאינו לקולא משום דהוי ספקא דרבנן ועיי"ע בר"ן ובדברי רבינו ז"ע.